

Учень, наставник та сам іменинник. Зліва направо: професори Костянтин Іщейкін, Максим Дудченко та Максим Потяженко.

Вирвавшись із колгоспної неволі, Максим Потяженко здобув фах лікаря, став науковцем та підготував достойну зміну

ВІН випромінює оптимізм та енергію. Та кож має чимало творчих планів і задумів. Навіть не віриться, що **доктору медичних наук, професору Української медичної стоматологічної академії Максиму Макаровичу ПОТЯЖЕНКУ виповнилося 70 років.**

— Життя швидкоплинне, й настає той час, коли доводиться оцінювати все зроблене. Зараз по-особливому бачиш і здобутки, і невдачі, яких могло не бути, — говорить Максим Макарович. — З висоти прожитих років добре розумію просту істину: нічого випадкового в житті не буває. І навіть труднощі та негаразди, які свого часу надзвичайно засмучували, треба сприймати по-філософськи. Вони теж потрібні в житті, як своєрідний гарт, підготовка до складніших життєвих випробувань.

На шляху до омріяної професії

Він народився 13 червня 1943 року на Київщині. На українській землі ще хазяйнували німці, проте Червона армія вже перейшла у рішучий наступ. Батько, Макар Йосипович, був у діючій армії, його військова частина готувалася форсувати Дніпро й визволити Київ. Дізнавшись, що коханий чоловік зовсім поряд, мама залишила кількамісячного Максимка на бабусю й із двома сусідками рушила на побачення з ним. Пробіралися під обстрілами, повсякчас ризикуючи життям. І це — заради короткого (усього лише кілька годин) побачення! Однак Макар Йосипович суворо зустрів молоду дружину: чому ризикувала своїм життям, чому не подумала, що буде з їхнім первістком?

Кохання й ніжність батьки пронесли через усе життя — як і безмежну любов до сина. І хоча вони вголос не говорили про свої почуття, та хлопець постійно відчував їхню підтримку попри те, що бачив дорослих дуже рідко.

— Батьки йшли на роботу вдосвіта й поверталися пізно ввечері геть знесилені, — пригадує мій співрозмовник. — Мабуть, ніхто так самовіддано не працював, як те повоєнне покоління, що піднімало країну з руїн. Батько повернувся із фронту інвалідом, та це не завадило йому тяжко працювати в колгоспі. Ми, діти, росли самі по собі, бо дорослим просто не вистачало часу виховувати та контролювати нас. Голодні, одягнені в що прийдеться, босі (єдине взуття — чоботи — взували взимку, а з весни до пізньої осені ходили босоніж) ми змалку долучалися до важкої селянської праці.

Потяженки не хотіли, щоб син повторював їхню долю, і, незважаючи на те, що були малолетніми, мріяли дати Максиму освіту. Прикладом безтурботного життя для них був колгоспний ветеринар, тож коли хлопець закінчив семирічку, наполягли на вступі до зооветеринарного технікуму.

— У той час отримати паспорт і вирватися з колгоспної неволі було практично неможливо, — продовжує Максим Потяженко. — Колгосп видавав направлення для вступу на навчання лише в тому випадку, коли майбутня спеціальність була пов'язана з сільським господарством. Однак це було направлення для складання іспитів, воно ще не гарантувало подальшого навчання. Я склав усі іспити, але... не пройшов за конкурсом. Власне це мене й уритувало. Тепер добре розумію, що просто не зміг би працювати ветеринаром — це не моє. Тоді я повернувся до села геть осоромленим. Перша життєва невдача сприймалася дуже болісно. Особливо було прикро, що не виправдав сподівань батьків...

Нічого не залишалось, як ходити за 7 кілометрів у сусіднє село, де була середня школа. Три роки Максим за будь-якої погоди долав сільське бездоріжжя й наполегливо навчався. Особливо подобалися йому природничі дисципліни: біологія, хімія, астрономія. Хлопець із їхнього села, старший від Максима на рік, навчався в Київському військовому медичному училищі № 2 й пропонував молодшому другові теж вступати туди. Та як отримати злочасну довідку з колгоспу? Адже господарству не потрібні фельдшери.

— Моє покоління не могло обрати улюблений фах та працювати за покликанням, — говорить Максим Макарович. — Держава (чи колгосп) вирішували за нас, куди йти навчатися і де працювати. На щастя, головою колгоспу був далекий родич матері, який зважив на її слізні прохання й видав довідку для вступу. Цього разу я успішно склав іспити й у вересні 1961 року був зарахований до училища. Воно готувало медичний персонал середньої ланки для армії.

Потім була служба в Закавказькому військовому окрузі старшим фельдшером та завідувачем аптеки, навчання на підготовчих курсах медінституту (на них рекомендували лише кращих військовослужбовців) і, зрештою, вступ на лікувальний факультет Київського медінституту імені академіка Олександра Богомольця, який Максим Потяженко успішно закінчив у 1971 році.

Полтава стала рідною

— Скільки себе пам'ятаю, завжди вів напрощад активне життя, був у гущі подій, — розповідає Максим Макарович. — Студентське життя не стало винятком. Я був парторгом і старостою курсу, студентським деканом факультету.

...Він шикувал свій факультет у першотравневу колону й раптом побачив незнайому дівчину. Просто не міг відвести погляду від стрункої тендітної постаті. Виявилось, що до однієї зі студенток приїхала подруга з

Полтави, аби разом пройти святковим Хрещатиком. Це було не лише кохання з першого погляду, а й кохання на все життя. За першої-ліпшої нагоди Максим мчав до Полтави, аби побачитися з дівчиною. Місто, де жила кохана, стало для нього найкращим та найкрасивішим. Швидкісні поїзди тоді ще не було, автобуси ходили не надто часто, зате постійно курсувала авіація.

— «Кукурудзяником» з Києва до Полтави можна було дістатися за півтори години, — згадує чоловік. — Щоправда, квиток коштував 7 карбованців — це чималенька на той час сума. Адже пообідати в кафе чи ресторані можна було за 90 копійок. Та я отримувал підвищену стипендію (41 крб.) і підробляв фельдшером на станції швидкої допомоги (ще 75 крб.). На третьому курсі ми з Лідією Вікторівною побралися й ось уже чотири з половиною десятиліття разом. Коли після закінчення інституту мені запропонували продовжити навчання в аспірантурі я відмовився й попросив направлення в інтернатуру до Полтави, де на мене чекали дружина з маленьким сином. Відтоді з подвір'я Полтавської обласної клінічної лікарні імені Миколи Скліфосовського не виходив!

добилося створити розширену вчену раду — із залученням профпатолога та гігієніста. Коротко кажучи, дисертацію Максим Потяженко захистив лише 1980 року. І... заспокоївся. Він мав багато наукових публікацій до того ж працював доцентом, заступником декана лікувального факультету, був парторгом факультету. Однак про те, щоб готувати та захищати докторську дисертацію, навіть не думав. Та його мудрий наставник не міг змиритися з таким станом речей і наполегливо переконав продовжити наукові дослідження.

Максим Макарович вирішив зосередити свої зусилля на вивченні ішемічної хвороби серця у хворих з ожирінням. Це було нескладно: робота зі студентами, громадська діяльність забирали багато часу й практично всю енергію. Лише ночами, геть змореним, він викладав на папері результати своїх досліджень. А 1993 року успішно захистив докторську дисертацію. Невдовзі йому запропонували очолити кафедру терапії та загальної лікарської практики, створену для лікарів-інтернів. Як колись його учитель і наставник професор Дудченко, Максим Макарович змушений був організувати

Справді, після інтернатури молодому енергійному лікарю запропонували очолити відділення екстреної і планово-консультативної медичної допомоги — структурний підрозділ обласної лікарні. Відомий у народі як санавіація, він забезпечував доставку в найвіддаленіші райони області висококваліфікованих медиків. Часто на консультації та в особливо складних випадках до хворих літали обласні фахівці та досвідчені викладачі медичного інституту. Максим Макарович, який за сумісництвом працював кардіоревматологом обласної лікарні, нерідко й сам піднімався в повітря. Спільна робота зблизила його з багатьма викладачами медінституту, та знайомство із професором Максимом Дудченком стало для чоловіка доленосним. Він не лише вважає Максима Андрійовича своїм учителем, а й називає другим батьком.

Непростий вибір

Відомий клініцист, основоположник полтавської школи терапевтів, професор Дудченко уважно придивлявся до молодого здібного кардіоревматолога. Коли ж у 1974 році очолив новостворену кафедру факультетської терапії та став ретельно добирати викладацькі кадри, запропонував Максиму Потяженку за сумісництвом працювати викладачем, а за кілька років, переконавшись, що не помилився в своєму виборі — повністю перейти на кафедру та готувати кандидатську дисертацію з кардіології.

— Викладацька робота мені дуже подобалася, — розповідає Максим Макарович. — Вона була чудовим стимулом для самовдосконалення, змушуючи постійно шукати інформацію, знайомитися з новими методами лікування. Водночас навчання в аспірантурі означало, що впродовж трьох років я отримуватиму мізерну стипендію і практично позбавлю родину засобів для існування. Майже одночасно мені запропонували посаду інструктора обкому партії й пообіцяли надати квартиру, про яку ми з дружиною хіба що мріяли. Скажу відверто: тоді я мусив зробити непростий вибір. Та Максим Андрійович завжди мнів бути переконливим. Ні, він не наполягав, а лише окреслив майбутні перспективи. Я щасливий, що послуховався свого вчителя й наставника, що займаюся тією роботою, яка дарує мені моральну насолоду.

На найскладніших ділянках

В основу кандидатської дисертації лягли багаторічні дослідження Максима Макаровича на заводі «Хіммаш»: вплив фтористих сполук на здоров'я працівників. А оскільки робота стосувалася не лише проблем кардіології, а й професійних захворювань, то для її захисту зна-

ти роботу нової кафедри практично з нуля: добирати викладачів, розробляти наукові програми, шукати обладнання...

Та тільки-но Максим Макарович забезпечив успішну роботу кафедри, як йому пропонують нову посаду: проректора з методичної роботи. За кілька років професора «перекидають» на ще одну надзвичайно складну ділянку — роботу зі студентами-іноземцями. За три роки (з 2001 по 2003 рік) він створює окремий факультет, вчену раду та циклову методичну комісію з підготовки іноземних студентів. А ще ж професор Потяженко 15 років був головою циклової методичної комісії факультету післядипломної педагогічної освіти, 16 років — головою апробаційної ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій, очолював обласне наукове товариство терапевтів... Власне всього й не перелічити. Проте сам іменинник своїм найбільшим здобутком вважає підготовку достойної зміни.

— Далеко не всі мої учні виявилися до кінця щирими та вдячними людьми, — зізнається він. — Є й такі, котрі своєю невдячністю завдали мені великого болю. Проте це змушує мене особливо цінувати тих, кому властиві людяність, порядність, співчуття — тобто ті риси, без яких неможливо увягти справжнього медика. Саме такий доктор медичних наук, професор Костянтин Іщейкін, який з 2010 року очолює нашу кафедру внутрішніх хвороб і невідкладних станів.

Максим Макарович пригадує, як у 1998 році був головою Державної екзаменаційної комісії — тоді державні іспити блискучо складали Костянтин Іщейкін та Юлія Доля (у недалекому майбутньому — Іщейкіна. — Авт.). Згодом він уже як голова апробаційної ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій двічі благословив наукові досягнення Костянтина Євгеновича. До речі, Костянтин Іщейкін не лише замінив Максима Потяженку на посаді завідувача кафедри, а й став деканом факультету підготовки іноземних студентів. Причому очолює його чотири роки. Витримати так довго на цій непростій роботі зуміли лише професори Потяженко та Андрій Скрипніков, нині проректор з міжнародних зв'язків — звичайні інші працювали деканом хіба що по кілька місяців.

— Я щасливий, що нині УМСА — навчальний заклад, якому я віддав близько 40 років життя, очолює його талановитий та мудрий керівник — професор В'ячеслав Ждан, — підсумовує нашу розмову професор. — А ще мені дуже поталанило зустріти мудрого вчителя й виховати прекрасного учня. Отже, є кому передати і свої знання, і набутий досвід.

Світлана ПОЛІЩУК

Фото автора